

Όνοματεπώνυμο: .....
Μάθημα: .....
Ύλη: .....
Επιμέλεια διαγωνίσματος: .....
Αξιολόγηση : .....

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
Γ'ΕΠΑΛ
ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 02/09/22

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο ορισμός της ελευθερίας

Το κείμενο καταγράφει την προσπάθεια του συγγραφέα να αποδώσει το αληθινό νόημα και περιεχόμενο της ελευθερίας [...]

Ας προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε την Ελευθερία, προβαίνοντας σ' ορισμένους απλούς αφορισμούς¹: Η Ελευθερία είναι ανθρώπινη γιατί απευθύνεται, παραδίνεται στους ανθρώπους, γιατί οι άνθρωποι πεθαίνοντας την ανασταίνουν. Είναι όμως και θεική γιατί το κύρος της το αντλεί από την συγκλονιστική συγκατάβαση του Θεού που ενσαρκώθηκε για να μας ελευθερώσει από την αμαρτία. **Παρ' όλο** που δεν είναι δυνατό αυτή τη στιγμή ο αφορισμός αυτός ν' αναπτυχθεί περισσότερο, πρέπει να πούμε πως υπάρχει μια τρομερή, μυστηριώδης, υποδόρια² σύζευξη ανάμεσα στην αμαρτία, που είναι ηθική δουλεία, και στην ανθρώπινη σκλαβιά, όπως απλά την ξέρουμε και την εννοούμε. **Γιατί** και η μια και η άλλη πιέζουν την προσωπική ευθύνη του ανθρώπου. Και η Ελευθερία είναι υπεύθυνη. Τούτο σημαίνει πως δεν είναι μεγάλη η ευθύνη του ανθρώπου μονάχα όταν έχει χάσει την Ελευθερία του αλλά κι όταν την έχει κερδίσει. Γιατί τότε είναι που ανακύπτουν τα τρομερότερα ερωτήματα: τι θα την κάνεις την Ελευθερία που κέρδισες; Πώς θα την αξιοποιήσεις; Σε ποιους υψηλούς στόχους θα την αφιερώσεις; Πώς, τέλος, θα την προφυλάξεις από τη φθορά του ανθρώπινου βίου κι από τους εχθρούς της;

Από αυτά τα ερωτήματα ανακύπτουν νέοι αφορισμοί. Η Ελευθερία είναι δυναμική και δημιουργική. Αφού την απόκτησες, πρέπει να την τιμήσεις μ' ένα βίο θετικό, γόνιμο, χαρακτηρισμένο από σεμνότητα κι αμετακίνητη υψηλοφροσύνη³. Η Ελευθερία σου ανοίγει πολλούς δρόμους, σε πλημμυρίζει από ευκαιρίες. Είσαι υπεύθυνος γι' αυτήν, υπεύθυνος και για όσα σου προσφέρει κι ένοχος αν δεν τα αξιοποιήσεις. Μια Ελευθερία άγονη είναι καταδικασμένη σε θάνατο γιατί ο άνθρωπος με τα έργα του δεν κατορθώνει να την αιτιολογήσει. Η Ελευθερία, καθώς αισθάνεται πως βρίσκεται αδιάκοπα σε κίνδυνο, είναι γρηγορούσα⁴. Δεν επαναπαύεται σ' όσα απόκτησε. Δεν

εθελουφλεί μπροστά στις δυνάμεις που την απειλούν. Δε βυθίζεται στη βλάσφημη απόλαυση των αγαθών. Ανησυχεί, διαλογίζεται, προβληματίζεται. Κρατεί πάντα γυμνό και πάντα όρθιο το τρομερό της σπαθί γιατί αν το σπαθί χαμηλώσει, αν δισταγμός ή ατολμία την κυριέψουν, η Ελευθερία θα έχει χαθεί.

Η Ελευθερία είναι **ακόμα** συγκεκριμένη. Αφορά εμένα, αφορά εμένα, αφορά τους πλαϊνούς μας, αυτούς που συναντάμε κάθε μέρα. Όταν μας μιλούν για μιαν Ελευθερία αφηρημένη, τότε πρέπει να υποψιαζόμαστε πως ζητούν να την απονευρώσουν, να της αφαιρέσουν το σαφές κι ολόξεστο ανθρώπινο περιεχόμενό της και να τη θανατώσουν, να τη διαστρέψουν. [...] Η Ελευθερία όμως είναι μια υπόθεση του ανθρώπου άμεση κι επείγουσα. Γιατί χωρίς αυτήν, ο άνθρωπος διαστρέφεται και απαθλιώνεται. Γίνεται **δηλαδή** υπάνθρωπος. [...] Η αρτίωση⁵ του ανθρώπου είναι αποτέλεσμα ελευθερίας γιατί ένας δούλος ποτέ δεν μπορεί να είναι άρτιος άνθρωπος.

Τέλος, είναι η Ελευθερία αρμονική. Δεν είναι ποτέ ασυδοσία. Εναρμονίζει κι εξισορροπεί τις ανθρώπινες σχέσεις, τα συμφέροντα και τις βλέψεις, απαλύνει τις διαφορές και διαχέει σ' ολόκληρο το βίο ένα νόημα διαφορετικό, νόημα πνεύματος. Όταν σ' ορισμένους ανθρώπους ή σ' ορισμένες τάξεις ανθρώπων, η Ελευθερία παροξύνεται⁶, αποτελεί κίνδυνο σαφή κι άμεσο για την Ελευθερία των άλλων ανθρώπων. Τότε η Ελευθερία ψυχορραγεί. Κι όταν ψυχορραγεί η προσωπική μου Ελευθερία, ψυχορραγεί και η εθνική ελευθερία. Κανένα Έθνος δεν μπορεί να διαφυλάξει την Ελευθερία και την ακεραιότητά του όταν οι άνθρωποι που το απαρτίζουν έχουν χάσει, είτε με την εθελοδοουλία⁷, είτε με τη βία και τον φόβο, την ελευθερία τους, όταν αυτή η Ελευθερία παραχαράσσεται εξ αιτίας της άγνοιας και των αναγκών των ανθρώπων. [...]

Κώστας Ε. Τσιρόπουλος, Η Μαρτυρία του Ανθρώπου. Δοκίμια, Οι Εκδόσεις των Φίλων

1. αφορισμός: συνοπτική διατύπωση που περιέχει γενικώς αποδεκτές αλήθειες
2. υποδόριος: που βρίσκεται κάτω από την επιδερμίδα, που δεν είναι φανερός
3. υψηλοφροσύνη: υπερηφάνεια
4. είναι γρηγορούσα: βρίσκεται σε εγρήγορση, επαγρυπνεί
5. αρτίωση: τελείωση, ολοκλήρωση
6. παροξύνεται: εξάπτεται, ερεθίζεται
7. εθελοδοουλία: εκούσια υποταγή

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Για τις ανάγκες μιας συζήτησης που πρόκειται να γίνει στην τάξη σας με θέμα την ελευθερία, μελετήσατε το παραπάνω κείμενο. Να γράψετε μια περίληψη του αποσπάσματος «*Από αυτά τα ερωτήματα ... νόημα πνεύματος*» (70-80 λέξεις), προκειμένου να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το περιεχόμενό του.

[15 μονάδες]

A2. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων του κειμένου σημειώνοντας την ένδειξη Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος). Να τεκμηριώσετε τη θέση σας με αναφορές από το κείμενο.

- α) Η αμαρτία και η σκλαβιά ταυτίζονται ως έννοιες.
- β) Ο ίδιος ο άνθρωπος κρατά ζωντανή την ελευθερία.
- γ) Οι υπονομευτές της ελευθερίας δίνουν αόριστο χαρακτήρα στο νόημά της.
- δ) Η ελευθερία δε σχετίζεται με την ανθρώπινη ηθική.
- ε) Η απουσία ατομικής ελευθερίας δεν επηρεάζει απαραίτητα την εθνική ελευθερία.

[5 μονάδες]

A3. «*Από αυτά τα ερωτήματα ... η Ελευθερία θα έχει χαθεί*»: Να εντοπίσετε τον κυρίαρχο τρόπο πειθούς της παραγράφου, καθώς και τα μέσα πειθούς που χρησιμοποιούνται, αιτιολογώντας την απάντησή σας.

[5 μονάδες]

A4. Να δηλώσετε τον τρόπο με τον οποίο συνδέουν τις προτάσεις ή τις παραγράφους οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις (με την έντονη γραφή): *παρ' όλο, γιατί, ακόμα, δηλαδή, τέλος*.

[5 μονάδες]

A5. Σύμφωνα με το συγγραφέα, «*Η Ελευθερία είναι δυναμική και δημιουργική. Αφού την απόχτησες, πρέπει να την τιμήσεις μ' ένα βίο θετικό, γόνιμο, χαρακτηρισμένο από σεμνότητα κι αμετακίνητη υψηλοφροσύνη*». Να γράψετε ένα άρθρο (200-250 λέξεων) για την εφημερίδα του σχολείου σας στο οποίο θα αναφέρεστε στην αξία της ελευθερίας καθώς και στους παράγοντες που περιορίζουν την ελευθερία του ανθρώπου.

[20 μονάδες]

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό σημείωμα: Ο Στρατής Τσίρκας (πραγματικό όνομα Ιωάννης Χατζηανδρέας) υπήρξε συγγραφέας της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς. Το ακόλουθο κείμενο προέρχεται από το έργο του Χαμένη Άνοιξη, η ιστορία του οποίου τοποθετείται χρονικά στα «Δίσεχτα Χρόνια» (σύμφωνα και με τον υπέρτιτλο του βιβλίου) της μετεμφυλιακής Ελλάδας με επίκεντρο τα γεγονότα του Ιουλίου του 1965.

Η διαδήλωση

Ήταν συγκεντρωμένοι στα Προπύλαια, με τις σημαίες, τα λάβαρα και τα πανό τους, σκεπάζοντας κατάστρωμα και πεζοδρόμια, δέκα χιλιάδες αγόρια και κορίτσια, ο ανθός του τόπου, η ελπίδα του αύριο. Το πάθος πήγαινε χέρι - χέρι με την έγνοια τους να μη δώσουν αφορμή στους προβοκάτορες ή στην Αστυνομία και χαλάσει το μεγαλείο της συγκέντρωσης.

[...]

Πότε νύχτωσε, πότε τελείωσε το πρόγραμμα της συγκέντρωσης και τελείωσε άραγε; Είχαμε χάσει την αίσθηση του χρόνου. Άξαφνα η λαοθάλασσα έπιασε να βαδίζει αργά, πυκνή και τρικυμισμένη για την οδό Κοραή ή ν' ανεβαίνει την Πανεπιστημίου προς την πλατεία Συντάγματος. Ακούστηκαν κάτι κρότοι, σα να ξετάπωναν μπουκάλες της σαμπάνιας, αλλά πιο ισχυροί και μεταλλικοί. Ένα κορίτσι φώναξε: «Στη Σταδίου ρίχνουν αέρια, τα τέρατα!». Κι άρχισε ο πανικός. Την ίδια στιγμή, από πολλές μεριές, μεγάλες ομάδες αστυνομικών ρίχνονταν πάνω στα πλήθη που σκορπούσαν, και τυφλά, μανιασμένα κατεβάζαν πάνω στα κεφάλια τους τα κλομπς. Όποιος έπεφτε χάρω δεν έβρισκε λύπηση. Τον κλοτσούσαν, τον ποδοπατούσαν μες στους καπνούς των δακρυγόνων. Χαφιέδες με άσπρα κοντομάνικα πουκάμισα κι οπλισμένοι με κλομπς ήταν οι πιο άγριοι. Κραυγές και κατάρες και στριγκλιές πόνου: «Δολοφόνοι, προδότες», γέμιζαν τη μολυσμένη ατμόσφαιρα της Πανεπιστημίου, της Κοραή και της Σταδίου. Παντού τραυματίες με πρησμένα πρόσωπα, ματωμένες πλάτες και σπασμένα χέρια, βόγκοι και κλάματα κι ολοφυρμοί, μια κόλαση. Τα μαγαζιά κατεβάζαν γρήγορα τα ρολά τους κι έσβηναν τα φώτα. «Στην Ακαδημίας κάνουν συλλήψεις», φώναξε κάποιος και χάθηκε.

[...]

Με ξύπνησε το κουδούνι της πόρτας. Άνοιξα, ήταν η Μαθίλδη ναι, όμως αγνώριστη. Κάτασπρη σαν πανί, αχτένιστη, με ασάλευτα μάτια έκανε μερικά βήματα, στάθηκε και είπε δισταχτικά:

-Σκότωσαν το Σωτήρη.

Την πήρα στην αγκαλιά μου, την κάθισα στο κρεβάτι. Έφερα βρεγμένη πετσέτα και της σκούπισα το πρόσωπο από τις καπνιές και τον ιδρώτα, της έστρωσα τα μαλλιά, της έδωσα να πει νερό.

- Ποιο Σωτήρη; ρώτησα.

-Τον Πέτρουλα. Πάει το παλικάρι, το φάγανε οι δήμιοι. Μια συμμαθήτριά της Χρύσας λέει πως άκουσε τον αξιωματικό, πάνω στο θωρακισμένο, να διατάζει τον πυροβολητή που σκόπευε με

το κανονάκι των δακρυγόνων: «Κατέβασέ μου αυτόν τον ψηλό με το πράσινο». Ο Σωτήρης είχε σκαρφαλώσει στο σηματοδότη της διασταύρωσης Σταδίου και Λαδά κι απ' εκεί πάνω φώναζε συνθήματα. Τώρα πάει.

Στρατής Τσίρκας, Χαμένη Άνοιξη, εκδ. Κέδρος, 1976

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του κειμένου, ή τη λέξη Λάθος, αν δεν συμφωνεί. Να τεκμηριώσετε τους χαρακτηρισμούς σας με αναφορά σε χωρία του κειμένου.

- α) Η αφήγηση αφορά μια ειρηνική διαδήλωση που διαλύεται αναίμακτα από την αστυνομία.
- β) Μέσα από την αφήγηση των διαδηλώσεων περιγράφεται το κέντρο της πόλης.
- γ) Ο αφηγητής συμμετέχει στη συγκέντρωση στα Προπύλαια.

[10 μονάδες]

B2. Να εντοπίσετε τον αφηγηματικό τρόπο που αξιοποιείται σε καθένα από τα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου και να εξηγήσετε τη σκοπιμότητα / λειτουργία του.

- α) «Ήταν συγκεντρωμένοι στα Προπύλαια, με τις σημαίες, τα λάβαρα και τα πανό τους, σκεπάζοντας κατάστρωμα και πεζοδρόμια, δέκα χιλιάδες αγόρια και κορίτσια, ο ανθός του τόπου, η ελπίδα του αύριο».
- β) «- Σκότωσαν το Σωτήρη. [...]
-Ποιο Σωτήρη; Ρώτησα.
-Τον Πέτρουλα. Πάει το παλικάρι, το φάγανε οι δήμιοι».

[15 μονάδες]

B3. Τι δηλώνει η αξιοποίηση του παρατατικού χρόνου στην αφήγηση των βίαιων γεγονότων στο παρακάτω απόσπασμα της δεύτερης παραγράφου του κειμένου: «*Την ίδια στιγμή, από πολλές μεριές... μες στους καπνούς των δακρυγόνων*»;

[5 μονάδες]

B4. Για ποιον λόγο πιστεύετε ότι οι νέες και οι νέοι του κειμένου θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια και τη ζωή τους και παραμένουν στη διαδήλωση; Λαμβάνοντας υπόψη και τη θυσία του Σωτήρη Πέτρουλα πώς αντιλαμβάνεστε το νόημα της συμμετοχής στα κοινά και στον πολιτικό αγώνα; Να τεκμηριώσετε τη θέση σας, σε 100-150 λέξεις, με αναφορές από το κείμενο.

[20 μονάδες]